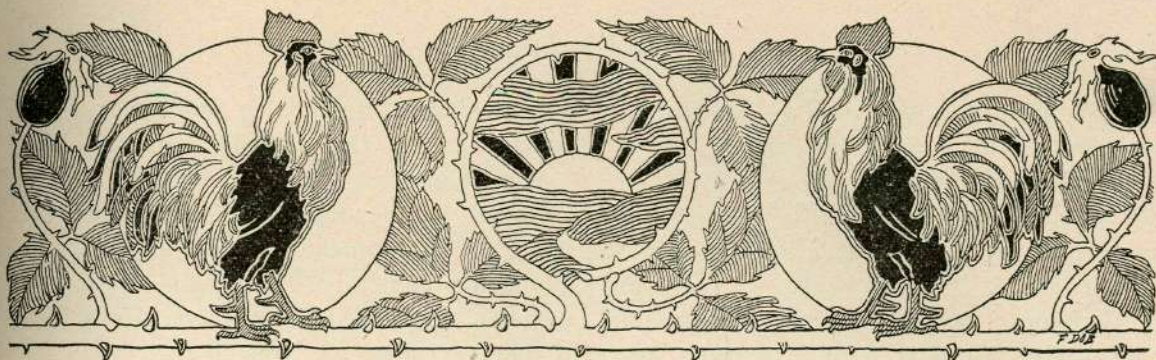

O lepoti.

(Spisal dr. Fr. L.)

6. Popolnost in prostost.

I. Ker rabimo besedo „popolnost“ v raznih pomenih, treba nam najprej pojasniti, kako jo umevamo. Popolnost nam zaznamuje v obče to, kar je — kakor veli korenina besede — polno, ne prazno ali le deloma nalito, ali deloma narejeno; zaznamuje to, kar je prirejeno ali umerjeno po celi ali po polni meri, kar ima vse potrebne dele, moči in lastnosti.

Popolnemu bitju je nasprotno pomanjkljivo ali nedostatno. Da spoznamo nepopolnost, treba nam vedeti, katerega dela in katere potrebne stvari nima dotični predmet.

Večinoma ljudem ni jasno, kaj naj bi mislili ob naši besedi. Sedaj jim je popolno isto, kar dobro, drugič to, kar pravo, potem isto, kar lepo, ali zopet to, kar je dovršeno. Zato bi kdo utegnil majati z glavo, ko bi rekli: „Da je kaj lepo, mora biti popolno.“ Nihče namreč ne taji, da bi lepota ne bila tudi popolnost. Potemtakem bi ta razlaga imela čudni uspeh, da bi zvedeli: Da je kaj popolno, mora biti popolno.

Zaradi tega treba nam ogibati se nedoločnosti in dvoumnosti. Beseda „popolnost“ nam torej izražaj isto, kar izražamo z besedo „celotnost“: ono svojstvo namreč, da ima predmet vse potrebne dele. — Zakaj pravimo, da je popolnost zakon za lepoto?

To lahko razvidimo že iz tega, kar smo rekli o pojmu lepote. Lepota je v bistveni obliki; kadar izraža oblika to ali ono znamenito bistvo, tedaj je predmet lep. Um se raduje, da se bistvo razodeva tako vsestransko, celotno in prosto; ugaja mu, da ima predmet tako poln pred seboj, da ga lahko obsega na vse strani; čutnosti se tudi prilega — kadar je lepi predmet čuten —, da je njen predmet cel in dovršen, čist in nedotaknjen, poln življenja in moči. Taka popolnost predmetova nas sama povzdiguje in zadovoljuje, kakor nas nedostatnost vznemirja in žali, ker nedostatek — dejali bi — od nas zahteva, da ga odpravimo. Lahko rečemo, da popolni predmet naše spoznavanje in našo naravo nasičuje in napaja, da, na poln juje nas s svojim polnim bistvom.

Spoznavanje je nekako druženje našega bitja ali naše duševnosti s kakim predmetom. Da spoznamo cvetlico, moramo se na neki način združiti z njo, drugače bi ne vedeli o njej ničesar. In združimo se tako, da se zjednačimo z njo, kakor se z nami zjednači tudi ona.¹ In če je ta cvetlica popolna, prevzame ta popolnost tudi nas, da se čutimo popolne, kar nam vzbuja prijetnost.

Ako to preudarimo, umevamo, da mora biti lepi predmet popoln, in da nam lepi predmet ugaja s to popolnostjo. In kako bi

¹ „Jednačenje“ (assimilatio) je kajpak samo v spoznavanju.